

Слово редактора

Дорогі колеги!

Ми завершуємо 2020 рік виданням третього номеру (він же 92-й) бюлетеня «Українське релігієзнавство» як фахового періодичного видання. Нелегко нам дається видання цих номерів, але, за кожним разом, зростає наша вправність як редакції, і якість та професійність ваших авторських статей.

Цього разу ми маємо шість статей з різних релігієзнавчих тем, які об'єднані у два традиційні блоки: «Історія релігії» та «Соціологія релігії». Поповнився і розділ «Документи» інтерв'ю з І.Козловським про 25-ліття УАР. Маємо також дві рецензії на нові монографії 2020 р.

Номер відкриває цікаве авторське дослідження відомого історика релігії професорки Е. Бистрицької, яка поставила за мету докладно вивчити історичні перипетії, що пов'язані з діяльністю на наших теренах Почаївської Лаври у другій третині ХІХ ст. Один із рецензентів влучно зауважив, що автор, «посилаючись на історичні розвідки, архівний матеріал, намагається донести до широкого загалу, як відбувався процес опрацювання російського гатунку Західного регіону України, що, власне, по-перше, не мало під собою достатніх історичних підстав, по-друге, зовсім не враховувався етнорелігійний чинник у даному регіоні». Стаття відкриває невідомі досі факти переорієнтації Лаври з греко-католицької на православну, що неоднозначно вплинуло на духовну ситуацію в регіоні.

Нинішня енциклопедична зацікавленість професорки Алли Арістової «Великим зерцалом» Вінсента з Бове має блискуче завершення в її статті «Середньовічні енциклопедії як форма універсалізації релігійного світогляду». Важливість цієї теми очевидна, оскільки, за словами рецензента, «питання введення до широкого наукового обігу корпусів середньовічних джерел є доволі актуальною проблемою для української релігієзнавчої, філософської та богословської науки... дослідницькі зусилля, що спрямовані на аналіз цих джерел, сприяють як їх популяризації серед зацікавлених осіб, так й розширенню горизонтів розуміння генези сучасної світоглядної ситуації в Європі та Україні».

Стаття Олександра Завалія веде нас ще далі в глибину віків, оскільки знайомить із храмовими комплексами в релігійному житті трипільської спільноти. Поринаючи в 4800–3600 рр. до н.е., автор доводить, що трипільські «храмові комплекси» є культовими спорудами, які свідчать про досить насичене релігійне життя стародавніх землеробів, що було пов'язане із життям цілого космосу, із рухом небесних світил та закономірностями циклічного обертання Землі. Незважаючи на те, що трипільський храм за своїми принципами побудови нагадує близькосхідні священні споруди, Шумерські й Месопотамські храми та інші язичницькі святилища, автор вважає, що він є насправді унікальним явищем, в силу своєї «стародавності та першості таких виявів у всьому світовому релігійному полі».

Розділ «Соціологія релігії» знайомить читачів із природою і виявами української релігійної плюральності (за А.Колодним), детально розкриваючи все різноманіття релігійного життя в Україні. Автор тривалий час моніторить зміни в конфесійному ландшафті України, що допомогло сформувати сталий інтерес широкого загалу до теми. Тим

не менше, ще досі не з'ясований сам факт плюральності релігійного життя в Україні, його причини і корені. Стаття прояснює, що саме спричинило релігійне багатоманіття України. «Поліконфесійність України робить її унікальним релігійним феноменом європейського рівня» – вважає автор, солідаризуючись з Х.Казановою.

Наступна стаття «Молодіжна релігійна ідентичність» (на матеріалі нарративних інтерв'ю зі школярами м. Луцька) є в певному сенсі експериментальною, оскільки її авторами є учениця 11 класу Волинської гімназії Софія Кльоц – переможець Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких проєктів учнів-членів МАН (2020 р.) та її науковий керівник кандидат філософських наук Ірина Клімук. Стаття є результатом зусиль двох молодих науковців, одна з них – початківець, а інша – вже відомий дослідник релігійної ідентичності. Такий вдалий тандем може бути прикладом і для інших молодих дослідників, яких ми завжди готові підтримати в їхньому прагненні долучитися до релігієзнавства.

Блок наукових статей завершує доктор історичних наук, професор Луганського аграрного університету (нині дислокується у Харкові) Ольга Борисова. Її стаття «Релігійний туризм: актуальність для постпандемічної України» – логічне продовження наукової зацікавленості автора, що знайшла реалізацію у виданні підручника «Спеціалізований туризм» (2020), в якому релігійний туризм і паломництво займають суттєвий сегмент. Авторка відгукнулася на свіжий спецвипуск відомого журналу *International Journal of Religious Tourism and Pilgrimage* (2020, т.8), де 16 дослідників з усього світу проаналізували вплив пандемії COVID-19 на релігійний туризм. Ольга Борисова, відреферувавши на-

друковані статті колег з-за кордону, пропонує Україні шляхи виходу із кризи.

Наприкінці видання ми маємо інтерв'ю Ігоря Козловського, відомого ветерана нашої релігієзнавчої справи, засновника донецької наукової школи, переважна більшість членів якої виїхала з окупованих територій. Незважаючи на це, автор і досі очолює Донецьку філію Української асоціації релігієзнавців. Він ділиться своїми спогадами про початок вітчизняної релігієзнавчої науки в Донецьку. Нагадаю, це вже п'яте інтерв'ю, взяте нами у засновників УАР, що складає частину архіву цієї громадської організації. Попередні матеріали співбесід надруковані в Українському релігієзнавстві №№ 88, 89, 90, 91. В планах редакції є опитування й інших активних засновників та активістів УАР як з регіонів, так і з центрального Правління.

Бажаю всім нам здоров'я, з терпінням пережити ці непрості часи, не втрачаючи релігієзнавчого натхнення на шляху пізнання релігії і духовного світу загалом.

**Головний редактор
Анатолій КОЛОДНИЙ**